

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu. :
: Telefon številka 118. :
: :

DAN

: NEODVISEN POLITICEN DNEVNIK. :

Posamezna številka 6 vinarjev.

: Uredništvo in upravnistvo: :
: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8. :
: Dopisi se pošiljajo urednistvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslane in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju po: :
: pust. — Za odgovor je priložiti znamko. :
: Telefon številka 118. :
: :

Balkanska vojna.

Mi še odlašamo?*

A zakaj? Zakaj neki čakamo? Morebiti še kdo in kje misli, da se bode ta balkanska kriza mirno razvozlasta? Ali si upa še kdo in kjeršibodi zbrano armado meni nič, tebi nič domov poslati? Srbija odjenjuje! To se pravi, ona je smela cele mesece Avstrijo za nos voditi in je prišla sedaj do spoznanja, da se je zadosti naradovale v čudni veseligr. In mi pa naj se zadovoljimo s takimi oprostilnimi izjavami, ali pa z »galapose-tom« zaničnega kralja Petra? Srbija zahteva dvojno mero od tega, kar bi sploh smela in mogla prebaviti. In radi te srbske požrečnosti naj mi odnehamo?! — Kaj bi bila posledica takšnega popuščanja?

Balkanski polotok, naša starodavna interesna sfera, bi se nanovo formiral. »Sv. status quo« bi se kratkoma zavrgel med staro šaro, države na jugu naše monarhije bi se izpreme-nile v velike, močne in grozeče države: in mi bi dobili v zameno za vse to — nekoliko pa-pirnatih oblič kot odplačilo za izdane stotine milijonov za vojaške svrhe? — Naši smrtni sov-ražniki nam predbacivajo prestižno politiko; a v resnici krepimo prestiž svojih neprijateljev na znotraj in na zunan, svoj prestiž pa si dosled-no podkupujemo.

Kako smešno smo obrzdale alero konzula Prochazke! Na ušesa so si šepetali, da so se ba-je v Prizrenu in Mitrovici dogodile — strašne in nezasišane stvari — ko se to razodene, počl gotovo bomba in ... Evropa nam bo odobrvala naš pohod v Srbijo!

Niti navdušenost, niti jeza sta kupčija s sla-niki, ki se dajo nasoliti!

Država, koja več mesecev vzdrži zausnice, izgubi popolnoma pravico do akcije. Tudi za države velja »Bolgarov« kodeks za dvoboje!

In tako životvarimo naprej stokajoči pod neznožno težo nervozne napetosti in se sami sebe razjedamo! — Ta nesrečni mir nas stane več, nego velika vojna. Strašilo brez konca in kraja. Vsa kupčija in trgovina počivata, tovarne odpuščajo delavne moči, cene padajo rapidno. Vojne posledice ne morejo biti bolj občutne za splošno dobrobit, kakor ta razjedajoča kriza!

Za naš (t. j. za vojaško stranko! Opomba uredništva) velja le eno geslo: »Naprej in udri! Mi si slabimo svoj položaj z vsakim dnevom. Naši nasprotniki se jačijo, naši prijatelji in za-vezniki pa začenjajo dvomiti o naši moči in energiji!

Ako ne počnemo kmalu z dejanji, potem preide Evropa preko nas na dnevni red! ... In kolportirani izrek srbskega ministra postane morebiti resničen:

»Za Turčijo — Avstrija!«

Opomba uredništva: Priponniti nam je, da ta spis ni bil konfisciran, akoravno je izšel na Dunaju, v centru Avstro-ogrške države.

* Danzers Armee-Zeitung, Letnik XVII., šte. 50. Prinašamo ta članek, da se vidi, kako pišejo naši nemški listi.

Drobiž z bojišča.

Vsipeh srbskega topničarja.

Neki očividec v bojih pred Drinopoljem poroča o velikem vspehu srbske artilerije, ka-terega je dosegel topničarski stotnik Lazar La-zič, sledeče:

Okolu nas so pokali merzirji in havičice, ko se nenadoma pojavi pred nami močna turška havična baterija in otvori peklenški ogenj na naše pozicije. Naša težka baterija je odgovar-jala, a ni uspela. Stotnik Lazič je telefonično zaprosil poveljnika divizije, da mu dovoli, da z enim topom poskusi sovražnikovo baterijo. Po-veljnik mu odgovori, da je predaleč. Stotnik ga vnovič zaprosi, naj mu dovoli na njegovo odgovornost, nakar je poveljnik ugodil njegovi prošnji. Stotnik Lazič potom zvoka odmeri da-ljavo 6200 m in prične streljati na turško bate-rijo. Vsi smo nestrno čakali, kaj se zgodi. Ta trenotek mi očividci ne bomo nikdar pozabili. Nenadoma smo zapazili, kako po zraku nad turškimi pozicijami frče noge in roke. Kapitan La-zič je s sedmimi streli uničil turško baterijo. Ne-popisno navdušenje se je nas polastilo in stotnik je bil na mestu naša simpatija in naša dika. Poveljnik mu je najpristronejšje čestital. Čestitali so mu bolgarski in srbski oficirji in vojaki so se mu s solzami v očeh zahvalili, da jih je re-šil tega pogubonosnega turškega ognja.

Humoristična slika z bojišča.

Za časa bitke pri Kumanovu so se dogajali dogodki, ki pričajo, koliko zdravega humorja je v srbski vojski in kako hladnokrvnen je srbski vojak v najkritičnejšem trenutku.

Kroglice so frčale z vseh strani, da je bilo strah in groza. Kar prihiiti preko polja zajec. Strašno grmenje ga je spravilo iz njegovega bi-vališča in ves preplašen je dirjal zdaj desno zdaj levo.

Eden izmed srbskih vojakov zapazi pre-grešnega zajca in ga ustrelil.

V tem trenutku je na srbski strani prene-halo pokanje pušk. Turki so streljali dalje, a brez uspeha, ker so bili Srbi na ugodnejših po-zicijah.

Vojak, ki je ustrelil zajca, se vsede, vrže zajca na krilo in ga prične dreti.

Tu prifrči kroglica in zadene zajca ravno v uho.

»Tepec! ali ne vidiš, da boš poginil,« zav-pije prijatelj vojaku.

»Čakaj, da oderem zajca,« odgovori vojak.

»Preje boš ti zgubil svojo glavo,« odvrne prijatelj.

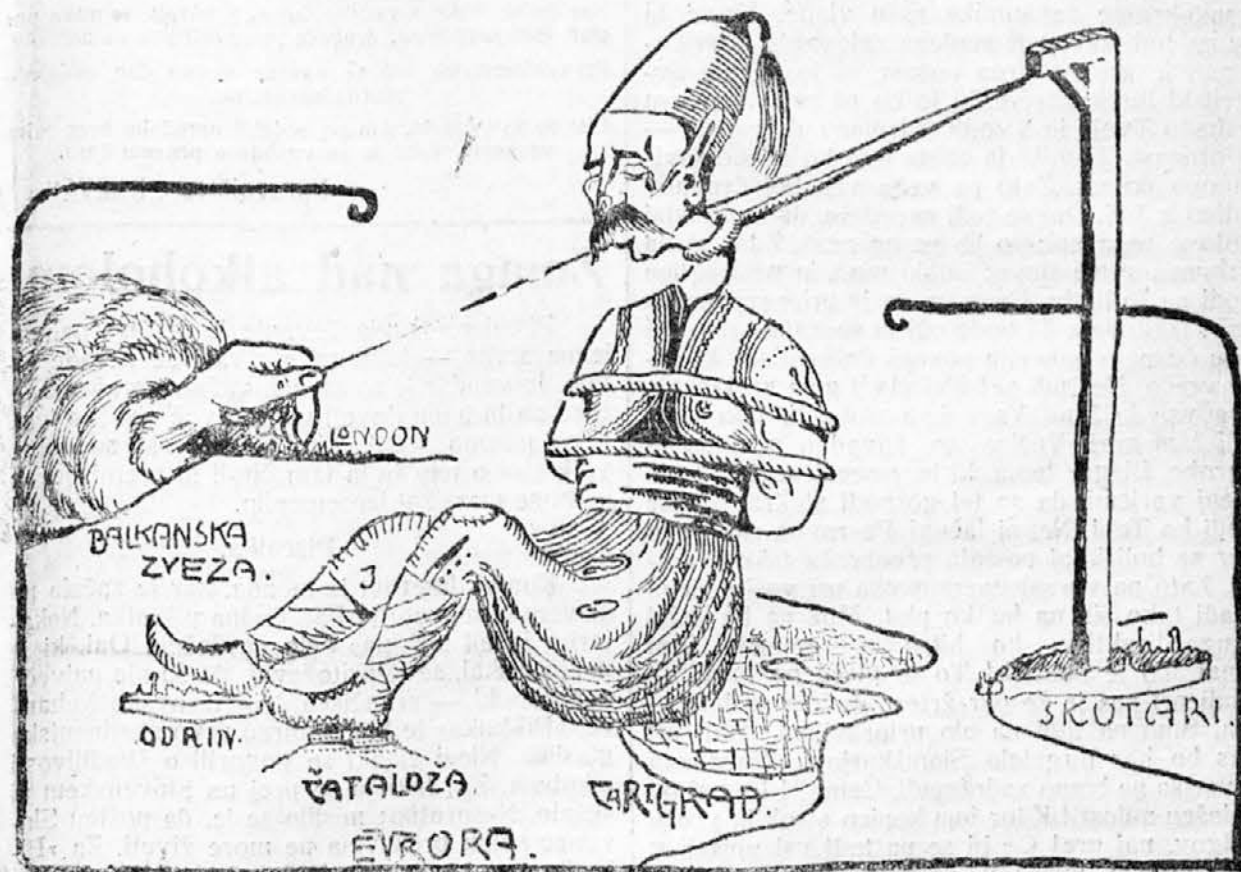
»Bolje, da zgubim glavo, kakor to imenitno večerjo. Zaželel sem si zajčevine,« zakliče vo-jak in se zasmeje od srca.

In vojak je drl zajca dalje, dokler ni stvari »uredil«, nakar se je vlegel k počitku.

Hrabri Avram.

Po bitki pri Kumanovu je vprašal prestolo-naslednik Aleksander vojnega poveljnika, kdo se je najbolj odlikoval pri zavzetju Kumanova. Poveljnik je takoj poklical trgovskega pomoč-nika Avrama Filozofa iz Belgrada, ki je prvi udrl v mesto, ne oziraje se na velike nevarno-

Turek na koncu leta 1912.

Turek:

O, Alah, zdaj pogledj na me, kako se mi godi — tam v Aziji so vislice — pod njimi Skutari.

Pred letom bil sem še močan in strahovit gospod — pred manj tresel se Balkan in ves krščanski rod.

Taljami so šli v Tripolis in so začeli boj — od takrat šlo je vse navskriž — zdaj slabo je z mano.

Albanci so vprli se hoteli so pravice — takrat pa se od vseh strani odzval je bojni klic.

Balkanska zveza je prišla naj vzame jo sam vrag — kjerkoli je marširala je bilo polno zmag.

Zdaj zvezane imam roke in zaniko krog vratu — če pojde to tako naprej — bo konec brez miru.

Če mi odvzamejo Odrin je desna noga preč — če se Čataldža razleti — potem ni leve več.

V Evropi vendar še sedim — čeprav slabo mi gre kje bom sedel čez leto dni — o Alah, kdo to ve.

Se vedno čutim pod seboj naš turški Carigrad, če v Londonu potegnjejo — zavijejo mi vrat. —

O Alah zdaj pogledj na me, kako se mi godi — tam v Aziji so vislice — pod njimi Skutari.

Vojni dogodiljaji v Črnigori.

V veliki dvorani hotela »Regina« na Du-naju je predaval te dni vojni poročevalec Al-fred Langer, ki se je vrnil s črnogorskega boji-šča, o svojih doživljajih in utisih.

Opisal je bitke pri Dečicu, Šipčniku in Skadru in razlagal vojno metodo črnogorske artilerije in veliko hrabrost Črnogorcev. Po-sebno zanimivo je opisoval preskrbovanje črno-gorske armade z živečem. Preskrbovanje so opravljale žene in otroci, ki so morali čisto po štiri dni daleč v najhujšem vremenu k pozici-jam, kjer so se nahajali njih moške, očetje ali bratje. Črnogorec ne pozna strahu, nobenega napora. Vojska mu je sveta svest si je svoje zmagre kot le kaj.

Na to je urednik Langer opisal življenje na

LISTEK.

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalje.)

»Od kod sta bili potem senci, ki sva ju vi-dela? In kremplji, ki so me ščegotali po životu?«
»To je samo najina domišljija!« je rekel Luben in vstal. »Zdrava sva in nepoškodovana, to je glavno.«

»Da; samo to nesrečno razburjenje.«
»Ki nama nudi nov povod, da pospešiva korake proti krčmi!«

Kmalu nato sta stopila v krčmo, ki se je zdela bratoma tako zapeljiva, dasi je bila prav-zaprav umazana beznica.

Toda če je človek razburjen in hudo žejen. Tibo in Luben sta izpraznila vestno svoji dve steklenici: vsak eno — to pač ni bilo pre-več.

Nato sta poklicala krčmarja, sumljivega dedca, ki ju je bil pozdravil z ozarjenim obra-zom — tako redki so bili gostje v njegovem brlogu.

»Dve libri bo,« je rekel možak.
»Drago je,« de Luben, »a naposled...«
Posegel je v žep. Krčmar je že iztegnil roko.

Brat Luben je iskal dolgo časa po svoji ha-lji, in ko je povedal tovarišu, da ne najde ničesar, se je začel obratiti brat Tibo.

Toda tudi pri njem se ni našel skupni za-klad.

»Oropana!« je zamrmral Luben.
»Ograbljena!« je zaječal Tibo.

»Moj denar!« je zarenčal krčmar.

Meniha sta vstala obadva hkrati in začela po svoji navadi v stilih okolnostih blagoslav-ljati na vse roke, umikaje se k vratom.

Toda krčmar je bil nedvomno pagan naj-hujše vrste: namesto da bi sklonil glavo pred blagoslovi, ki sta mu jih delila meniha s toli hvalevredno vnemo, je planil v kot, pograbil metlišče in ga zavijtil v zraku s spretnostjo, ki se je zdela revežema prav slabo znamenje.

»Ali se ne bojite tepsti pobožnih menihov?« je kriknul Luben.

»Svoj denar hočem imeti!« je zarjul krč-mar.

»Pomagaj vam Bog vsegamogočni, mi-dva ga nimava!«

Preden so bile te besede do dobra izgo-vorjene, je lopnilo metlišče zamolklo po Lube-novem, nato po Tibojevem hrbtu. Besni krčmar je udrihal kakor blazen. In udrihal je tem bolj, čim bolj sta kričala meniha. Udrihal je toliko časa, da se je metlišče naposled zlomilo; divji krčmar je pograbil služabnika božja in ju poslal s krepko brco v neizrekljivo podhrbtje na sre-do ulice, kjer sta obležala vsa zmedena in pre-strašena, ne vedoča, kaj se je zgodilo z njima.

XLVI.

Posledice te aventure.

Fanfar in Kokarder sta bila prekoračila mostove in se nastanila v neki krčmi, kjer sta bila gotova dobrega sprejema in se jima ni bilo bati nikakega zasledovanja — saj je bila krčma redno shajališče rokovnjačev.

Tam sta si nemudoma razdelila mošnjo, ki jo je bil Lojola podaril menihoma, in vsebino njenih lastnih mošnjičkov.

Plen je bil kraljevski.

»Da bi nam poslal Lucifer vsak dan kakega

meniha!« je zamrmral Fanfar in vzdihnil z olajšanim srcem. »Zdaj sva bogata... No, kume, kaj ukreneva najpoprej?«

»Najprej bo treba večerjati!« je odgovoril Kokarder, pokazal krčmarju srebrnjak za šest liver in naročil bogato pojedino.

Tako se je zgodilo spet enkrat, da je bila hudobija poplačana v osebah obeh rokovnja-čev, ki ste se naslajala z bogatim plenom svojega rop. dočim je bila krščanska čednost najpristnejše sorte osmešana in kaznovana v oropanih in tepenih menihih...

Da, da je že tako na svetu!

Po bujnem obedu, ki ju je vendar že en-krat oškodoval za dolgo dobo prisiljenega po-sta, sta se spogledala kujona s tistim blaženim usmevom, ki bi moral biti prihranjen — ako bi bilo na svetu kaj pravice — samo poštenim ljudem, ki jim vest ne očita ničesar posebnega.

»Kdo, hudiča, bi bil mislil, da sta fratra tako bogata!« je rekel Fanfar, ki je bil bistrega in opazajočega duha.

»Glavo stavim,« je menil Kokarder, »da ima tisti črni dedec svoje prste vmes, kar se tiče tega bogastva...«

»Črni dedec?«

»Da, tisti, ki je prišel z menihom iz hiše v zagati...«

»Aha! To bo potemtakem kak bogat go-spod, ki ima brata Lubena in brata Tibota v službi za svoje tajne namene?«

Kokarder je zmajal z glavo:

»Prej uagne biti kak pop...«

»Bodi si. A čemu sta mu dva takšna te-pca?«

»Ju že rabi za kaj... morebiti za kaj tak-šnega, kar bi bilo sram storiti poštenega ro-kovnjača!«

»Kako misliš?«

»Kaj vem jaz? ... Ali si slišal dedca?«

»Ne; jaz nisem poslušal; gledal sem.«

»Jaz sem pa gledal in poslušal.«

»Kaj je torej govoril dedec?«

»Zabičaval jim je, da naj ne pozabita ni-česar; eden izmed njiju pa mu je odgovoril, da bo že prisegel, da je res našel knjige pri tiskarju...«

»Pri tiskarju? ... Pa ne, na bi bil imel v mislih mojstra Doleta?«

»Prav mogoče je. Na vsak način je po-trebno, da poročava o tem razgovoru Lantné-ju. Sai veš, kako rad ima tiskarja, in kako je obupan, odkar so aretirali mojstra Doleta... In ravno ta je obtožen, ako se ne motim, da je tiskal slabe knjige? ...«

»Kaj so to neki, slabe knjige? ...«

»To naju nič ne briga. Naju briga samo sreča in nesreča tistih dveh, ki so tvegali za naju svoje življenje... Za Manfreda in za Lan-tnéja bi se dal sesekati v klobase...«

»In šele jaz!«

»No, in menih je govoril o nekem tiskarju. Čudil bi se, ako ni mislil Doleta.«

»Kar takoj se spraviva k Lantnéju in po-vejva mu to ... Glej, Trikot prihaja. On nama bo svetoval.«

Res je stopil ta hip kralj argotski v krčmo, prijateljsko namigavaje navzočim.

»Trikot!« je zaklical Fanfar, »pojdi pit!«

»Katerga purgarja sta pa obrala, falota?« se je zasmel Trikot.

»Saj ni bil purgar,« je odgovoril Kokarder.

»A to je postranska reč. Samo da imava s čim palčati, kar bomo zapili.«

»To so moške besede,« je odgovoril Trikot, sedel h Kokardru in duškoma izpraznil koza-rec, ki mu ga je bil nalil.

(Dalje.)

cetinjskem dvoru in v črnogorskem glavnem mestu in podal pravo sliko kralja Nikite, ki se je ob vsaki priliki izkazal pravega očeta svoje domovine, ki posebno pazi na to, da ne padejo prevelike žrtve. Predavanje je priredil častniški klub in je bilo vzeto na znanje z velikim odobravanjem. Vsi navzoči so čestitali Langerju.

Slovenska zemlja.

Štajerski učitelji Kranjskemu za novo leto v zavedi gmotnega stanja in družbe sv. Mohorja.

Dragi tovariši! Preveč stokaš, preveč jadu-kuješ, ko te Ešeles zapostavlja. Jaz se Ti ču-đim, da nisi bil na to pripravljen. Moral bi bil poznati naš klerikalizem, moral bi bil poznati vsakokratne zastopnike naše vlade. Moral bi se pa tudi zavedati svojega delovanja. Klerika-lizem je grozno grda pošast, ki jo neguje av-strijski birokratizem, ki jo bo pa pri vsem tem pahnilo Tvoje in Tvojih sotrpinov delovanje — v propast. Ti veš, da edina šola bo strmoglavila ono pošast. Zato pa velja ves boj črnuhov edino le šoli. Oni se tudi zavedajo, da bodo kdaj gotovo poraženi; to jih pa ne moti. Zdej so na vrhuncu svoje slave: imajo moč, in pripravljen bodi na še hujše. Črna vrana je pripravljena na vse: izključevala Ti bode oči in se lotila srca. Pri tem čednem opraviilu poznaš dobro ljudi, ki dr-že vrečo. Ne čudi se! Pri vladi gori na Dunaju gre vse križem. Vsak ima slabosti, tako tudi oni tam gori. Večina gre navadno z vlado in narobe. Blagor temu, ki je v senci večine. In le meni verjemi, da se tej gospodi stokrat slabše godi ko Tebi. Ne, ni lačna! Pa ravno radi tega ker se boji kdaj postati, preobrača take kozol-ce. Zato pa v svojega zaupnika pri vaši deželni vladi tako sili na farško plat. Mož pa bo dobil drugo direktivo, ko hitro bo premagan črni zmaj. To je politika! To je plašč po burji. —

Tudi pri nas je že par žrtev. Začela se bo go-nja. Smo pa tudi na njo pripravljeni. Tudi pri nas bo kar mrgoleto Slomškarjev, Nobenega tovariša ne bomo zadrževali. Čemu?! Le naj bo železne milosti! Kdor ima kopico otrok in vrečo dolgov, naj gre! Če bi se pa tudi vsi vpisali v Slomškarijo, misliš li, da bi to kaj zaostavilo tok časa? Nikakor! Polagoma pojde, pa tembolj gotovo. Dovolj, da je šola tu! Ljudstvo naj bere, magari hruske! Vse naj bere! Čuditi bi se mo-rali le, ako bi za nami šlo. Narava skokov ne pozna! Saj vidiš naše naobražence. Vsakdo je v samega sebe zaljubljen. Nosi v mlin in iz mlina, da sme biti deležen bornih jasi. Pri kozarcu se bistri glava. Porečeš lahko: »kaj pa z Nem-čiji?« Oni so na veliki stopinji, pa je vendar pri njih klerikalizem v cvetju? Nemški kmet, dragi, je veliko teslo, njegova inteligenca se pa tudi ne peha za ideali: zadovoljna je, da je sita in da sme haflati. Tudi duhovščina je tam dru-gačna od naše; ona je narodna; pa tudi se ne boji tako slučajne katastrofe ko naša. Naši je trehuh vse in zaradi njega bije in tolče z vsemi štirimi. Najbolj naroden duhovnik na slov. Šta-lerju za časa volitev: »Mi moramo tako, sicer nas čakajo francoske razmere. Drugega dela ne znamo, ko mašo brati in dobro živeti. Vlada, v slučaju našega razpusta, nas ne sprejme v svoje službe. Rokodelcev pa je med nami malo ali nič. Torej strašimo s hudičem, dokler moremo!« Zdej morda sprevidiš, zakaj se dreza v nas na vseh koncih in krajih in da se celo Mohorjev odbor peni same togote, ko se domisli franco-skih odnošajev. Da, tudi ti možaki brcajo. To branje nas mora pustiti hladne, saj smo bili nanj pripravljeni. Boj je boj. Težak boj, poseb-no ker ne smemo rabiti orožja. Ne smemo ga rabiti, ker če bi ga rabili, bi se še gotovo pri-staštem zamerili, naša inteligenca bi pa kar oči zavijala: pustimo kmetu vero, pustimo mu nje-gove svete narodne običaje! Še celo tisto, kar je smel učiti kaplan brez kazni, ne smeš Ti učiti. Le blekni: »Bog je sicer vsemogočen, a ven-đar ne more si kaj, da bi se tisto, kar se je zgo-đilo, ne bilo zgodilo,« pa je po Tebi, takoj Te zgrabi Ešelesov birič. Torej z našim orožjem ne smemo na dan, zarjavelo pa ne bo. Prišli bo-đo časi, ko ga bomo smeli rabiti v strah in gro-zo vseh peklskih temin. Poprej bo še padlo mnogo žrtev. Ne bojmo se tega, še veseliti se moramo. Še-le, ko bo mera polna, se smemo na-đelati odrešenja; to se pa ne zgodi že v letu 1913.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vladno vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročina, prosimo, da jo o pravem času obnove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke

„DAN“

velja v Ljubljani na dom dostavljen:

Vse leto . . . K 18— Četrta leta . . . K 4 50
Pol leta . . . K 9— En mesec . . . K 1 50

V upravnistvu prejeman na mesec K 1 20.

S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:

Vse leto . . . K 20— Četrta leta . . . K 5—
Pol leta . . . K 10— En mesec . . . K 1 79

Za Nemčijo vse leto K 24. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K.

Naroča se lahko z vsakim dnem, a hkratu se mora po-slati tudi naročnino, drugače se ne oziroma na naročilo.

Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.

List se ustavlja 10. dan po potekli naročnini brez ozira vsakemu, kdor je ne vpošle o pravem času.

Upravnistvo „DNEVA“.

Zmaga nad alkoholom.

Pisati proti pijančevanju je pri nas nehva-ležna stvar — kajti take stvari se nerade čitajo. In vendar je to za nas važno vprašanje — tako da bi imeli dovolj vzroka več pisati o tem, nego pišemo sedaj. Ako bi oni, »ki so dobre volje« — o tem tu in tam čitali in premišljevali — bi se marsikaj izpremenilo.

Piščalka.

Komaj deset let je menda, kar je začela po slovenskem svetu piskati čudna piščalka. Neka-terim je bil nje glas zelo nevšečen. Oni, ki je nanjo piskal, se je pritoževal, da so nje največji nasprotniki — frančiškani in farovške kuhari-ce. »Piščalka« je bila namreč prvo abstinentno glasilo. Njeni članki so govorili o škodljivosti alkohola. Kaj takega se prej na Slovenskem ni slišalo. Nasprotno: mislilo se je, da pošten Slo-venec sploh brez vina ne more živeti. Za »Pi-ščalko« se je skrivalo le nekaj abstinentov. No-bena stranka ni hotela sprejeti abstinenca v svoj program: lahko bi se bilo zgodilo, da bi se bila s tem zamerila gostilničarjem, krčmarjem — in ljudem. Tako je cvillila piščalka svojo protialkoholno pesem — po gostilnah pa so veseli ljudje ob vinu prepevali vesele zdravice in vin-ske pesmi, da bi ne slišali svarečih glasov ubo-ge »Piščalke«.

Pater Škrabec je napisal o tem vprašanju v »Cvetju sv. Frančiška« lep članek, v katerem je dokazoval — da vino ne more biti škodljivo, ko ga je sam Sin Človekov poveljal s tem, da ga je izpremenil v svojo kri. To je bil hud ar-gument, ki pa ni držal. — Drugi so trdili, da je cela slovenska kultura in literatura vzrasla iz vina, da je Prešeren pisal najlepše pesmi, kadar je izpraznil največ bokalov in da je sploh ne-mogoče, da bi prihajale velike misli iz — suhe glave. Tudi to je bil važen dokaz — ki pa men-da ni bil povsem resničen.

Tretji so dokazovali, da je vino zdrava pi-jača in da so bili stari Kranjci krepki ljudje — kljub temu, da so pili. Naše telo je vina tako navajeno, da alkohol za nas ni strup, ampak potreba. Sploh: »mal' ga je dobro . . .« Sloven-ska duša se je že tolikokrat naslajala ob vin-skem soku, da je vinski trti na čast zloženih nešteto pesmi. Ljudje, ki pijo — so zdravi in do-bre volje — abstinenti pa so slabe barve. Tako so govorili ljudje, ko je začela piskati »Piščalka. Zato je bilo piskanje »Piščalke« tako brez-uspešno, da je čez nekaj časa prenehala piskati.

Preobrat.

Vse bi človek preje pričakoval, nego da se pijanec izpreobrne. Tudi Kranjci se niso mislili izpreobrniti. Vendar je protialkoholna misel do-bila novih pripadnikov. Propaganda protialko-holnega gibanja je šla od dveh popolnoma na-sprotnih strani: od klerikalne stranke in od strani »Svobodne Misli« v Pragi.

Pa je bilo čudno, da so se v eni točki strin-jali največji klerikalci in največji svobodnomisle-ki. »Svobodna Misel« je pisala, da mora prava človek, kultura rasti le v treznem narodu, da je boj proti klerikalizmu mogoč le tedaj, ako člo-

vek živi razumno in se ne vdaja pijači — kajti alkoholik je slabotnej, ki se vedno boji in je vedno odvisen od drugih. Klerikalna organiza-cija pa je z abstinenco hotela pridobiti ljudi za se, češ, da trezen človek lahko spozna, da so klerikalna načela prava. Lahko rečemo, da je bilo na obeh straneh tudi mnogo idealnih na-menov. Kljub temu se je delala pri nas — in se še dela vinska politika — o kateri je tako lepo pisal prof. Masaryk letos v brošuri: »Alkoholna politika«. Velikih uspehov pri nas ni bilo priča-kovati niti od te niti od one strani. Pilo se je po župniščih in po gostilnah — po naprednih in klerikalnih veselicah — pri naprednih in klerika-lnih zmagah. Počasi pa je misel dobila vendar nekaj uspehov. Nove maše so bile prej obha-jane s pijačo — kmalu smo jih doživeli nekaj bolj zmernih — naši možje, ki so bili znani lju-bitelji sladke kapljice — so se poprijeli vode — društvo abstinentov je dobivalo vedno več čla-nov, v Ljubljani smo dobili brezalkoholno gos-tilino — in vse je kazalo, da pride na Slo-vensko

»Zlata doba«.

Res je prišla — toda samo v podobi lista. Enkrat so poročali listi, da se je urednik tega abstinentnega glasila menda v Šiški tako na-lezel sladke kapljice, da ni vedel, da je na sve-tu. Pa to je bila slučajna zmot. »Zlata doba« je vršila svojo dolžnost in je obetala Slovincem v znamenju abstinence boljšo bodočnost. Absti-nenčno gibanje je našlo svojo pot v šolo. Tu in tam smo slišali tudi o javni agitaciji. Pozdrav-ljali smo vedno vsak korak na tem polju. Vemo, da je delo težko in da so uspehi majhni. Nikogar ni, ki bi ne pozdravljal tega dela, sicer morebiti ne pride nikoli ono »zlata doba«, da na Sloven-skem ne bo nobenega pivca — tako se menda Slovenci navadam svojih davnih dedov ne bo-do izneverili — vendar se bo morebiti počasi opustilo pijančevanje. Nečemo delati moralnih pridig — lahko pa porabimo sedanjí protialko-holni kongres za to, da sklenemo vsaj nekaj: namreč: pri nas velja pijanost za neko juna-štvo — bahamo se s tem, kako smo bili pijani — pijača je merilo, po katerem sodimo, ali je kaka stvar dobro uspeła ali ne — »to smo ga žehtali« pomeni pravo zmagovalstvo itd. Sku-šajmo izpremeniti javno mnenje tako, da bo pi-janost nekaj nečastnega, posebno za inteligent-njega človeka — da se z napakami ne bomo bahali — da nam pijača ne bo prva in zadnja stvar, po kateri merimo svet in da bomo pri-merno zavrnili proslavljanje pijanstva. Samo toliko, ko bi dosegli s tem kongresom — pa bi bilo mnogo.

Besede so besede. Nekoč smo imeli pre-davanje o »abstinenca in etiki«. Bilo je prav-čeno in smo soglašali. Potem pa smo šli s pre-davateljem vred v gostilno — (čudno, da še predavanje ni bilo v gostilni. Op. stavca) in smo predavanje prav pošteno zalili. Rekli smo, da je za slovo. Vzeli smo stvar premalo resno.

Mislimo, da je položaj Slovencev tako re-sen, da nimamo vzroka dovolj, da protialko-holno gibanje vzamemo resno.

Sedaj ob koncu leta bi lahko napravili marsikak dober sklep in dobro bi bilo, da bi se teh sklepov tudi držali.

DNEVNI PREGLED.

Za novega župana v Postojni je izvoljen g. Josip Lavrenčič, tovarnar in posestnik v Po-stojni. Meščani so na večer priredili novemu žu-panu živahne ovacije. Volitve novega župana je vodil okrajni glavar, ki je novega župana v iz-branem nagovoru toplo pozdravil.

Ljubljanska podružnica maturantskega društva c. kr. poštinih prometnih uradnikov na Dunaju. Dne 10. t. m. se je vršil v Matjanovi restavraciji ob obilni udeležbi ustanovni občni zbor zgoraj imenovane podružnice. Zborovanje je otvoril predsednik osnovnega odbora tovar-niš Wolf, ki je s prisrčnimi besedami pozdravil zbrane tovariše in obširno obrazložil pomen in smoter mlade podružnice, na kar so se vršile volitve v odbor, ki se je na prvi odborovi sei dne 17. t. m. konstituiral tako: Kontrolor Wolf, predsednik, višji oficial Podgornik, namestnik, asistent Janežič tajnik, asistent Zupan namest-nik, asistent Krobath blagajnik, asistent Eppich, namestnik kontrolorja Junz in Petrič pregledo-valca računov. Prečital se je brzojavni pozdrav

osrednjega društva na Dunaju, potem pa so se živahno obravnavala različna stanovska vprašanja lokalnega in splošnega značaja. Med sploš-nim odobravanjem se je še izrekla zahvala obne-ga zbora tovarišu višjemu oficialu Verniku, ki si je za ustanovitev podružnice stekel največ zaslug, na kar je predsednik zaključil občni zbor z navdušenim klicem: vivat, crescat, floreat podružnica! Nova podružnica šteje doslej 31 članov.

Družba sv. Cirila in Metoda je prejela K 20 iz poravnave prepira dveh celovških dam. G. Ivan Perdan, veletržec v Ljubljani je poslal dru-žbi sv. Cirila in Metoda zopet lepo vsoto K 1900 od razprodanih užigalice. Kdor uporablja družbine užigalice, prispeva za slovensko obrambo in prosveto, ne da bi bil s tem sam kaj oškodovan. Vsaka zavedna slovenska hiša naj rabi vedno le užigalice v korist naši družbi. Dru-žba sv. Cirila in Metoda je prejela volilo pok. Mar. Veršič iz Vitomarcevi pri Ptujju po odbit-ku pristojbin 175 K 65 v. Častit spomin blagopo-kojni rodoljubki!

Silvestrov večer! V vsakem slovenskem kraju zbirajo se znanci in prijatelji na Silvestro-vo ter pričakujejo novega leta v veseli družbi. Očetej in matere se pomenkujejo o dogodkih starega leta in prorokujejo bodočnost, drugi s pravo »štimo« prepevajo lepe narodne pesmi, mladina se suče ob zvokih godbe, z eno besedo vse se veseli v trenutku premirja med odha-jajočim starim in prihajajočim novim letom. Pre-mirje, ki traja le nekaj uric je posvečeno nepri-siljeni zabavi. Tudi »Goriški Sokol« hoče pora-biti premirje in zbrati na Silvestrovo v Trgov-skem domu vse Goričane in okoličane, gospode, delavce in kmete, da tako nudi vsem slojem, ki se bojujejo brez razlike neumorno za povzdigo naroda, da si sežejo krepko v roke ter si želijo »veselo in srečno novo leto«. Veselični odsek se je potrudil sestaviti program, ki bo kratkočasil občinstvo. Na vsopredu so pevske točke dru-štvenega pevskega zbora, telovadba članov, godba, cirkus z najboljšimi domačimi goriškimi močmi, opera, tragikomična slika iz dijaškega življenja, srečeval z lepimi dobitki ter veličastni nastop novega leta. Najbolj pa je razveseljivo, da nastopi prvič v Gorici sokolski salonski or-kester, ki bo svest si svoje naloge neumorno sviral pri plesu. Torej sama pristna domača ro-ba, ki mora uspeti, tako da lahko pride vsak še tako strog kritik, pa ne bo mogel izjaviti druze-ga, kot to, da je vse šlo v redu in z dobrim uspehom. Kdo torej na vse to ne bi prišel obhajal Silvestrova v Trgovski dom? Začetek ob pol 9. uri. Vstopnina 60 vin. Na veselo svidenje! Na zdar!

Slovensko bralno društvo in telovadno dru-štvo Sokol v Trzinu priredita dne 31. t. m. v prostorih gostilne pri Bastelju ob 8. uri zvečer Silvestrov večer. Na vsopredju je godba, petje, šaljiva pošta in ples. — Občni zbor telovadnega društva Sokol v Trzinu bo dne 5. januarja 1913 v prostorih gostilne pri Slugi ob 11. uri dopol-dne.

Telovadno društvo »Sokol« na Vrhniki pri-re-di v torek 31. dec. 1912 v prostorih Narodne Čitalnice na Vrhniki svoj običajen »Silvestrov večer«. Vzopred je bogato izbran in zato trdimu lahko že naprej, da bo prireditev na višku vseh, do sedaj prirejenih. Nastopil bo vrhniški ženski pevski zbor ter solistke in solisti. Igralo se bo dve burki-endejanki in več komičnih prizorov, tako, da se bo zamogel vsak ločiti od starega leta in začeti novo leto v veselju. O polnoči »Alegorija«, po polnoči ples! Začetek točno ob 8. zvečer. Ker ima društvo pri tej prireditvi ogromne stroške se nadeja obilne udeležbe.

Narodna čitalnica v Kranju. Dne 21. decem-bra se je vršil 50. občni zbor »Narodne čitalnice« ter so se izvolili gg. odborniki sle-deče konstituirali: g. Tock Makso, predsednik, g. Cvar Josip, podpredsednik, g. Crobath Mirko, tajnik, g. Mikuš Lavoslav, blagajnik, g. Pučnik Adalbert knjižničar, g. Zupančič Fran, gospodar, g. Sinkovec Anton ml. Namestnikom so voljeni: gg. Rus Rudolf, Kukovica Franc, Majdič Franc. Delovanje minulega poslovnega leta izkazuje dokajšen napredek, posebno lepo se razvija »ljudska knjižnica«. Društvo sla viletos svojo 50letnico.

Uboj. Na sv. Štefana dan so se zbrali tantje iz Sevnega, Trške gore in bližnje okolice v gos-tilni Ant. Selaka v Sevnem pri St. Petru. Med nje je sedel tudi domač hlapec. Na večer, ko jim

LARRA!

V Božični noči.

Mislila je. —

Ako bi človek sledil vsi tisti preteklosti, katero so objeli njeni spomini ta blaženi večer bi moral sočustvovati z njo; pogledal bi jo, in očesi bi se srečali za trenutek; potem bi sklo-nil glavo in mislil.

Tam spodaj, pod njenim oknom je plalo življenje v tisočih pestrh, barvah, v nešte-vilnih kretnjah; kraljevalo je veselje, čisto v veliki radosti. Vozili so vlaki — zdaj žvižg lokomotive, potem klci čuvaja, udarci zvon-čev — vse pomešano. In njena sobica je bila mračna in tiha; zastrla je bila celo temnice, kakor da noče tega, kar uživajo nocoj drugi ljudje.

V enem samem letu toliko razočaranj! Smrt materina, odhod bratov, dražba domačije. Nesreča nad nesrečo — odprti okno, da pobere še to kaj je ostalo — poberi in pojdi! Samo, da končaš! Toliko udarcev usode v tako kratki dobi.

In če bi bila položila predse vse svoje bo-gastvo, zdelo bi se ji bilo malenkostno ali ni-čevno. Kaj bi z zlatom? Kaj s premoženjem brez sreče, brez miru, brez blažene harmonije?

Nikogar! Ta mrtvi dom, nerazrešna samo-ta, kakor bi slišala odjek štirih mrzlih sten, ka-kor bi čula bolestočno ječanje mrtvecev sredi belih grobov v mesečni tajnostni noči, vetro-vi, igrajoči se z zadnjimi zvoki mite harfe, od-mev, pomešani z jokom in žalostjo . . . Ta bo-lest, razledaloča to mlado srce, kavlje gorilno,

pijače v čašo mladosti nalite, zakaj, čemu . . . Pritajeni vzdihli grudi deviških, upadajoča rde-čica obrazov bodočnosti — kaj želiš, česa ho-češ, kaj še zahtevaš? . . .

Vzemi še to, kar je ostalo na sipinah po-drtega gradu, še to trpljenje, to nadaljevanje, trnjeve poti!

Hudo ji je bilo, Ta vstop v življenje, in ob njem sama žalost, nič veselja, nič upanja, ni-kakršne nade . . . Kaj bi z ostalim svetom? Truma prenaseljenih ljudi, množica mrtvecev, zavedajočih se, da žive . . . O da, oni žive . . . ves svet živi, vse, popolnoma vse, samo ona . . . le nji ni bila dodeljena trohica milosti, katere so bili deležni vse drugi . . .

Kako prijetno je bilo pred časi, pred leti! Poljana tihotna, zakopana v sneg, pritrkavanje zvonov, in kraljestvo Tihote, razprostrajoče svoj demantni plašč naokolu. In tedaj tudi mir, sreča in blaženost . . .

Tista nemirna doba, ki je sledila vsi pre-teklosti, je ležala sedaj na njenem srcu, mučila jo je, kakor bi jo držala mora v svojih krutih sponah . . . Niti enega smehljaja — tudi sanje nobene, nikake rože ob poti življenja, tako kmalu končujočega . . .

To je neznosno, to je strašno . . . Ampak poglej proti nebu! Brezzvezdni obok sloneč na stebrih glasne Noči, izgubila-joč se v dalji, katere si človek ne more pred-stavljati; in tam spodaj življenje, morje nemir-no, zibajoče na svojih lahkih bokih na stotine čolničkov, vse lepo, vse blaženo, vse tako harmonično . . .

Ob tiri brzojavne žice, brneče v miste-rioznih večerih, prenašajoče uovice iz veka v

vek. In tam gori v sobici eno samo življenje, tako bujno, tako lepo in mlado in obenem tako mrtvo, brezplodno, pusto in samotno . . .

Tupatam se prikaže na veliki cesti, ki pelje proti Ihtimanski dragi, tropa deklic, žen in otrok, ki je šla naproti zakasnencem. Kajti vo-jaki se še vedno vračajo, posamezni — ali več skupaj.

Kina in Radulčo sta prešla prvo gručo, potem drugo in tretjo . . . Gazila sta sneg dalje in dalje. Prva sta hotela biti, ki zagledata Sto-jana in ga pozdravita. Spoznala ga bosta takoj, čeravno jima zaganja veter sneg, ki je zopet začel naletavati, v obraz in v oči.

Pot gre navkreber in se izgublja za vrhovi. Razgleda ni nobenega.

Kina in Radulčo sta dospela na vrh, močan veter sili tu v njiju.

Na ovinku sta se pokazala dva posnežena vojaka . . .

Ne! . . . on ni! . . .

»Ho! . . . Pride še kaj vojakov izza hriba?«

vpraša Kina.

»Ni nama znano, deklica! . . . Koga priča-kujeta?«

Izmučena potnika izgineta.

Kina gleda neprestan v daljo . . . Zmrzuje-ta, ona se trese in Radulčo se trese, toda: brat prihaja . . . Počakala ga bosta, sicer bo mati huda, ali pa bo jokala, če ga ne pripeljeta s seboj . . .

Voz se prikaže potnikoma, ki sta zavita v velike, gorke kožuhe. Ko pride voz v njuno bližino, ustavi Kina konje.

»Gospod, pride še kaj vojakov iz hribov?«

»Ne vem, zolobica moja . . .« odvrne eden

popotnikov, potisnivši si ovratnik pri kožuhu nazaj in upre začuden pogled v deklico, ki stoji pred njim modrikasta vsled mraza.

Voz odrda zopet naprej.

Oboje otrok stoji še na istem mestu, kot vkovana k tlom.

Ure potekajo . . . Gorski veter postaja sil-nejši, bil je ju po obrazu, trga njuno obleko narazen . . . siplje sneg, se vali v daljavo in — otroka stojita in čakata . . .

Trdo upirata svoje poglede v cestni ovi-nek, gledata, morda se le prikaže iz snega še kako človeško bitje . . .

Naknadno začne Kinino srce močnejše utri-pati . . . Konjenika prihaja na vrh in jaha jima nasproti . . . Toliko vojakov! . . . Gotovo je tudi brat med njimi . . . Čaka, in oči jo zaskale, tako predirajoč je bil njen pogled, kakor veter so pridirjali konjeniki in jezдили naprej.

Kina je mahala neprestano z roko, in po-srečilo se ji je, ustaviti dva častnika, ki sta za-ostala nekoliko za drugimi.

»Kapitan, pride tudi naš bača? . . .« pobara vzdihuje dekle.

Častnika sta postala, in začudena motrila deklico.

»Kdo pa je vajin bača? . . .« vpraša eden.

»Bača Stojan! . . . Naš bača Stojan! . . .« zakriči Radulčo nestrpljivo. Čudno se mu zdi, da tak kapitan, vrhutega pa še v taki svetli uniformi, ne ve, kdo je njun bača.

»Čigav Stojan? . . .« je ponovil častnik vprašanje.

»Stojančjo iz Vjetrena . . .« odgovori Kina v tonu, kakor bi že zadostoval samo ta, da pomiri vprašujočega.

Je ružno vince nekoliko razburilo duhove, so se med seboj nekaj sporekli. Prvo besedo seveda je hotel imeti domači hlapec. Ker je pa le preveč situaril, ga prime in porine skozi vrata. Janez Tekstor, lišar iz Črešnjice, ki je malo poprej prisel na kisti mizi. To pa je hlapec tako vzešlo, da je sklenil maščevati se nad Tekstorjem. Zato gre na dvorišče poišče sekuro in se vstopi pred hišna vrata. Ko je res kmalu nato prišel Tekstor v in ga je hlapec mahnil po glavi in mu razklal čelo. Težko ranjenega so takoj odpeljali v bolnično usmiljenih bratov v Kandijo, kjer je vsled težke telesne poškodbe kmalu izdihnil.

Noče moza s plešo. V najboljših dunajskih krogih je pred kratkim vzbudila veliko senzacijo tožba za ločitev zakona, ki je obstal komaj eden dan. Šele pred kratkim časom se je oženil baron S., znani dunajski lahkoživec, ki je bil posebno priljubljen v damskih krogih dunajskih. Njega nevesta je bila bogata vdova po nekem veleposestniku. Nekateri so trdili, da se je baron, ki je živel zelo lahkomisljeno življenje, oženil samo zato, da bi se z zakonom zopet postavil na trne noge in bi se izkopal iz dolgov. Drugi pa so zopet pripovedovali, da se je oženil baron s čiste ljubezni. Zljubil se je v vdovo do ušes. To so mu vzele posebno dame s katerimi je baron doslej občeval, za zlo. Ko se je vršila poroka, je bila cerkev polna radovednežev, posebno pa dam. In treba je bilo priznati, da se je baron postavil. Posebno njegove plave kodre so mu vse dame zavidale. Kdo pa more popisati presenečenje visokih krogov, ko se je čez nekaj dni zvedelo, da je navopečena baronesa napravila tožbo proti svojemu soprogu, in to zaradi ločitve zakona. Vzrok tega je bilo to, da prelepi kodri soprogovi niso bili pravi, ampak, da je bila to krasna vlasulja, pod katero se je skrivala kakor črv v kelihu lilije velikanska — pleša. Zastoj je napenjal baron vse mogoče strune ljubezni, zastoj je hotel pridobiti svojo nevesto zase z vsemi mogočimi sredstvi. Nobena umetnost v tej smeri ni pomagala. Pomagale niso niti prislege, niti grožnje, niti prošnje, baronica je ostala neizprosna. In sodišče je »tako za spoznalo«, kakor pravi naš Pajk, da se od mlađe, zapeljive in bogate vdove ne sme zahtevati, da bi se zadovoljila namesto z možem samo s tujimi njegovimi kodri. Ločitev se je dogodila. — »Ko pa ni pomoči, gospodje!« je rekel baron sodnikom po sodbi. »Ampak nikari ne pozabite, gospodje, da z isto pravico lahko v bodoče tožijo možje svoje žene, ki imajo nepravne kodre in frizure. Oni ravno tako lahko napravijo tožbo in zahtevajo ločitev zakona.

»Policijski agent« in njegova ljubica. 21. t. m. se je neki duhovnik spoznal v neki dunajski kavarni z mlado deklico, s katero je šel potem na sprehod. Tu pa mu je deklica nenadoma yzela iz žepa zlato uro. Duhovnik je tatvino opazil in je zahteval uro od dekleta nazaj. Medtem ko se je par prepiral, se je naenkrat pojavil blizu obeh mlad mož in je vprašal po vzroku prepira. Tujec se je predstavil duhovniku kot policijski agent. Ko mu je duhovnik pojasnil zahtevo, je tujec deklico aretiral, duhovniku pa naročil, naj se zgledi na policijski stražnik, kjer bo zaslišan in kjer bo dobil tudi uro nazaj. Nato je »policijski agent« aretirano odpeljal proč. Duhovnik je res šel nato na policijski komisariat, kjer je naznanil tatvino. Kako pa je bilo njegovo presenečenje, ko so mu tu povedali, da ni bila nobena deklica zaradi tatvine aretirana. Duhovnik je sedaj spoznal, da sta bila tujec in deklica dobro znana in da je slepar le zato aretiral dekleta, da je lahko potem dekleta oprostil. Drugi dan nato pa se je policijski posrednik prijel tatvino. Imenuje se Alojzija Pichler, po poklicu je dekla in čeprav ji je komaj 25 let, je bila že nešteto krat kaznovana zaradi tatvine. Tudi »policijskega agenta« so prijeli. On je ljubimec mlade tatice, 25letni ključavničarski pomočnik Franc Rohač.

Tat dragocenosti se sam ovađil. 25letni delavec Karol Dobežal iz Dunaja se je te dni sam javil policiji v Hamburgu, kjer je izpovedal, da je izvršil 22. oktobra 1911. roparski napad na zlatarja Stocka na Dunaju. Ko je Doležal Stocka napadel, pobil na tla in si nagrabil dragocenosti, ga je neka v trgovino vstopivša oseba prepočila, nakar je Dobežal zbežal. Roparski napad na zlatarja Stocka je vzbudil takrat veliko senzacijo na Dunaju. Stock se je nahajal okrog polnočnega v trgovini. Tu je stopil v prodajalno neznan človek, ki je rekel, da bo kupil verižico.

Častnik izpregovori s svojim tovarišem nekaj besedi in vpraša sočutno: »Služi vaš bača pri kavaliriji?«

»Da, dal... odvrne ubogo dekle, ki ni razumelo ničesar.

»On ne služi pri nas...«

»Hej, vrnita se v vas... tu bosta zmrznila...« jima zakliče drugi.

Častnika izpodbodeta konja in odjezdita urno za škadronom.

Kina zaplače in tudi Radulčo posili glasen jok. Njune roke in noge so bile čisto trde od mraza, in obrabi zamodreli.

Vsa čista tja do vasi se je videla, prazna je bila. Oni, ki so šli dohajajočim naproti, so se povrnili v svoja domovja, bajni večer se je že zgrinjal na zemljo, in veter je postajal vedno bolj feden. V dalji so se izgubljali jezdec, in veter je prinašal njihovo veselo petje do otrok.

Tu sta se odločila Kina in Radulčo, da gresta zopet domov.

Noč se je bližala.

Otrple roke sta si potisnili v rokave in šla lhteč ter mislila na mater, ki ju pričakuje na vrtnih vratih.

Nov voz, vprežen s tremi konji, se je bližal s hriba.

»Gospod... pride še kaj vojakov?«

Voz je zdrčal urno mimo njiju, v temi se ni dalo ničesar več razločiti, še manj pa slišati.

In snežni metej je divjal strahovito... kakor bi odgovarjal otrokom. Prišel je iz zapada iz bojnega polja... odondo, kjer je danes obsul v vinogradih pri Pirotu tudi Stojanov grob...

Ko mu je zlatar prinesel zahtevano, je neznanec vdaril Stocka po glavi z nekim trdim, topim orodjem, ko se je zlatar potem zopet zavedel, ni bilo zločinca nikjer. Pobral je več briljantov, ur, verižic kakor tudi gotov denar 800 K iz nezaklenjene blagajne. Oni roparski napad na Stocka je bil že tretji, katerega žrtev je zlatar postal.

Krvavo boj užitinskih paznikov s tihotapci. Predvčerajšnjem okrog šeste ure zvečer je nastal na belgijski meji pri Goulinu, silen boj med užitinskimi pazniki in tihotapci. Stražniki so bili namreč opozorjeni, da hoče tolpa tihotapev prepeljati čez mejo veliko množino orožja na avtomobilu. S tega vzroka so se takoj zastražile vse meje. Ko je pridrhal omenjeni avtomobil, so skušali stražniki tihotapev zadržati. Ti pa so poskakali z avtomobila in so se samokresi v roki vrgli na stražnike, katere so po hudem boju premagali in zvezali. Nato so tihotapci zopet sedli v avtomobil in se odpeljali čez mejo.

Zemlja na Ruskem se pogreznila. Kakor se poroča iz Odeše, se je na obrežju Črnega morja v širini približno treh verst, pogreznila zemlja na nekaterih krajih v morje, vsled česar se je podoba obrežja precej spremenila. Morsko dno se je fupatam dvignilo nad morsk gladino in pokazali so se majhni otoki. Čez dvajset vasi med Langeronom in Otrodo trpi veliko škodo. Celi kraji so se razrušili. Cela škoda se ceni na več milijonov rubljev.

Nesreča na morju. Petrograjska brzajavna agentura poroča: Pri predvčerajšnjem viharju na morju se je potopilo šestdeset ribiških čolnov. Doslej so zagnali valovi na suho deset trupel. Izmed ribičev so se rešili samo štirje.

Grški mecenat. Lastnik velike firme Rhalis v Atenah je daroval grški vladi pol tretji milijon, naj z njim napravi kakor ve in zna. Da je bogataš toliko daroval, se je zgodilo le radi tega, ker se je osvobodil otok Kios turškega gospodarstva. Rhalis je bil namreč rojen na Kiosu.

Za kozarec žganja. V občini Budrovci na Hrvaškem se je zgodil grozen zločin. Pri kmetu Mate Ciganoviću je pil njegov brat Stefan. Naenkrat se je začela žena Mate Ciganovića, Ana, prepirati s svojim svakom, zakaj tudi žene niso dobile žganja. Pijani Stefan Ciganović je vzdignil stol, kakor da bi hotel udariti Ano Ciganovićevo. Ta pa je vzele z mize nož ter ga zabodla Štefanu v prsa, da se je ta mrtev zgrudil.

Ljubljana.

— **III. protialkoholni kongres** se je včeraj vršil ob veliki udeležbi abstinentov in neabstinentov. Takoj zjutraj se je poznalo na ljubljanskih ulicah, da je v Ljubljani kongres. Bilo je mnogo duhovnikov z dežele in mnogo kmečkih ljudi. Iz tega bi se dalo sklepati, da je pri nas že precej abstinentov. Dvorana »Uniona« je bila ob 9. zjutraj polna in začelo se je zborovanje. Vsi predprijateljci prostora ne moremo obširno poročati. Shod se je vršil po določenem programu: Otvoril ga je dr. Bleiweis s kratkim nagovorom na kar so sledili pozdravi posameznih zastopnikov. Shod je pozdravil deželni glavar dr. Susteršič, dr. Lampe v imenu kmetijske družbe, svetnik Evgen Lah za mesto v imenu šolskega oddelka, škof Anton Bonaventura za svojo škofijo. Na to so sledili posamezni referati. Janez Kalan je predaval o zgodovini alkohola — zanimiva so bila tudi izvajanja dr. Krajca in Gustava Pirca. Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Vsak referat je postal kaj novega in zanimivega. Poslušalci so z zanimanjem sledili predavanjam. — Danes se shod nadaljuje.

— **Ubijač.** Ob priliki protialkoholnega kongresa smo imeli priliko videti na odru dramatiziran Zolarjev roman. Stvar je dolga — celih 9 slik, ki so trajale od 7. do pol 11. zvečer. Gledališče polno, največ udeležnikov protialkoholnega kongresa — mnogo ljudi je odšlo, ker niso dobili prostora. Žal, da se niso zanje porabile lože, skoraj 10 lož je bilo praznih. Igra je skrajno realistična — skozinsko Zola z vsemi vrtilinami in napakami. Za priprste ljudi je bilo milje morebiti nekoliko tuje — vendar brez utisa vse one scene niso mogle ostati. Igralo se je splošno zelo dobro: pohvaliti moramo g. Skrbniška, Danila, go. Danilovo. Šestirilovo. Povheta in tudi manjše vloge so uspele zelo dobro. Ako se »Ubijač« ponovi, ga bo treba malo krajšati. Dobro bi bilo, da se da kot ljudska kronska predstava.

— **Iz gledališke pisarne.** V terek, na Silvestrov večer, se začne ob 6. uri zvečer akademija. Člani opere in operete bodo nastopili s šaljivimi in resnimi točkami. Nato se uprizori prvič v sezoni Courtelinova enodejanka »Neizročni stražniki«. Natančnejši spored na lepakih. — Na novo leto za otroke ob 3. pop. »Pepelka«, zvečer »Traviata« g. Harfnerjem.

— **Občni zbor Slovenskega zbirke Matica se** je vršil v soboto ob 4. popoldne v »Mestnem domu«. Občnega zbora se je udeležilo okoli 50 članov in članic. Zborovanje je otvoril predsednik rayn. Schreiner s primernim nagovorom, v katerem je pozdravil vse prisotne in pojasnil nekatera važna vprašanja. V »Solski Matici« je združeno vse učiteljsvo brez razlike, namen »Matica« je izpolniti splošno in pedagoško izobrazbo slovenskega učiteljstva; ta svoj namen dosega »Matica« s svojimi publikacijami, pa tudi s potovanji in predavanji. Publikacije izidejo vsako leto, nameravajo skupno potovanje na jug, za katero se je priglasilo 65 učiteljev, se je izjavilo — zato pa je tem lepše uspel počitniški kurz v Ljubljani letos. Skupno delo, ki ga je treba pri »Matici«, naj služi v prosep naše Sole in vzgoje. Na to je predaval prof. Oswald v pedagogiki in psihologiji na današnjih učiteljskih. Predavanje je bilo lepo, in formativno in polno dobrih misli — le da pri nas dobre misli tako redko dobe odmeva od zgoraj. — Prof. Pivko je podal tainiško poročilo, ki kaže o marljivem delu »Matic«, »Matica« ima mnogo lepih načrtov, pa jih ne zmore, ker ni sredstev. Glavni dohodki so članarina, ki znaša 4 krone na leto.

Sirša javnost se za »Matico« premalo zanima. Glavno delo »Matic« je v njenih publikacijah, žal da so te odyšne od denarnih sredstev. — Po tainiško poročilo predlaga g. Finžgar malo izpremembo v poverjenikih. — Prof. Wester opozori na to, da se je Mohorjeva družba odločila, da izda slovenske klasike za srednje šole. S tem je »Matica« razbremenjena in se lahko posveti svojemu glavnemu namenu: pedagogiki. Nato poda blag. vodja g. Dimnik blagajniško poročilo ki kaže, da bi bila »Matica« potrebna večjih podpor. — Pri novih volitvah je bil izvoljen za predsednika rayn. Schreiner in s par izpremembami stari odbor. Nato je predsednik zaključil občni zbor s pozivom na vse, da delajo in agitirajo za našo ugledno »Solsko Matico«.

— **Društvo slovenskih trgovskih potnikov** v Ljubljani je imelo 26. decembra v salonu hotela »Ilirija« svoj 14. redni občni zbor, kateri se je glede živahnosti in zanimanja zelo dobro obnesel. Po primernih uvodnih besedah je otvoril občni zbor predsednik društva g. Schifferer Fran, je pozdravil zborovalce, osobito zastopnike »Društva slovenskih trg. so-trudnikov v Ljubljani« predsednika g. De Ancono, gg. Seljak in Kernc, tovariša g. Zupana iz Dunaja, predsednika razsodišča in pravnega zastopnika društvenega g. dr. Šviglja in zastopnike članikov, ter se tem tudi zelo iskreno zahvaljuje v imenu društva za radovoljni sprejem društvenih objav. Tainika namestnik g. Slavo Borštnik poroča, da je po odhodu tainika prevzel tainištvo in da ima društvo pet ustanovnih, 24 rednih in 36 podpornih članov. Vsi došli dopisi so se o pravem času in primerno rešili. Sej je bilo 11, od teh 6 nesklepičnih, kar je pa za oprstiti, ako se pomisli, da so odborniki večinoma na potovanju in da jim ni mogoče priti k vsaki seji v Ljubljano, vendar se je ves nabrani material obdelal in rešil. Tudi društvena posredovalnica je imela v preteklem letu dosti dela. Iz poročila blagajnika g. Maksa Armiča poznamo, da ima društvo K 2116,36 čistega denarja, deloma naloženega v »Kreditni«, deloma v »Jadranski banki« in ako prštejemo še inventar s svoto K 142, dobimo izkaz premoženja v znesku K 2258,36. Čisti pri-rastek leta 1912 znaša K 524,79. Splošni denarni promet pa izkazuje K 1596,35. Sorazmerno je imela blagajna v preteklem letu največ dohodkov in najmanj stroškov. Nato poroča v imenu pregledovalcev računov g. Fran Remic, da je pregledal blagajniške knjige in vse v redu našel, nakar še poroča predsednik kulatorija, da ta ni imel nikakega delovanja, ker ni imel do njega nihče nikakih zahtev. Blagajnik naznani, da je vsota za zaklade narasla na K 1491,04, katera se bo ločeno od društvenega denarja naložila in obrestovala. Predsednik razsodišča g. dr. Anton Švigelj omenja, da ni bilo y tem letu povoda posredovati, kar je sicer razveseljivo, bolje pa bi bilo, ako bi se društveni zaupljivi zatekali do razsodišča, ker bi društvo samo pri tem bolje uspevalo. Na predlog g. Schiffererja se podeli odboru absolutni. O pomenu društva in kako bi se pospešil njegova napredke so še govorili gg. Kos, Armič, Seljak, Pirnat in predsednik Schifferer. Preide se k volitvam odbora in imenuje predsednik skrutinatorjem g. Martina in Gregorčiča. Na tozadevni predlog g. Pirnata je bil z vzklikom izvoljen predsednikom zopet g. Fran Schifferer in na predlog tega odbor, ki se je sledeče konstituiral: gg. Alojzij Pirnat, I. podpredsednik; Ivan Kos, II. podpredsednik; Franjo Rainer, tainik; Lavoslav Borštnik, njega namestnik; Makso Armič, blagajnik; Dragotin Sirec, njega namestnik; odborniki brez portfelja: gg. Vekoslav Dolničar, Josip Murnik, Josip Sever, Fr. Remic, Zvonko Gregorčič, Ferdo Martin in Drago Gaspari. Računska preglednika gg. Fr. Mazi in Zarko Ševar. V kulatorij podpornega zaklada gg. Fr. Remic, Miro Domicelj, Alojzij Pirnat in Vinko Pustovrh. Delegatom k sestankom odposlancev vseh društev privatnih uslužbenecv se izvolita gg. Kos in Rainer. G. tainik Rainer je izjavil, da prevzame vodstvo tainištva tako, da odpade vsaka plačana moč. Po kratki debati se zahvali predsednik za zanimanje in zaključil občni zbor.

— **Petdesetletnica prof. Funtka.** Na današnji dan pred petdesetimi leti, dne 30. grudnia 1862. l. se je tam na bregu bistre Gradašice v ljubljanskem Krakovem na št. 73. v sedaj že podrti hiši, pri Planinšku, rodil naš čislani pesnik, dramatični pisatelj in časnika, učiteljski profesor Anton Funtek. Na duhu in telesu enako čilemu jubilarju kličemo o petdesetletnici njegovi neštevilni častilci, posebno še ožji rojaki izpod trnovskega zvona: Na mnoga leta še, želeč, da njegova spretna Muza podari slovenskemu narodu še nebroj izvrstnih duševnih proizvodov!

Harambaša.

— **Vinorejski nadzorniki** so imeli včeraj v Ljubljani svoj sestanek. Ironija usode je hotela, da so zborovali obenem abstinenti in vinarski nadzorniki. — Kdo bo imel večji uspeh. — Kdo ve.

— **Občni zbor »Učiteljskega konvikta«** in deželnega uč. dr. za Kranjsko se je vršil v soboto 28. t. m. v Narodnem domu ob obili udeležbi učiteljstva z dežele in Ljubljane. Premoženje »Uč. konvikta« znaša 106.358,31 K, od česar odnada na glavnico 83.108,31 K in na zalogo knjig 23.250 K. Lansko leto je znašalo premoženje 93.510,05 K; torej je prirastek premoženja v letošnjem upravnem letu 12.848,26 K. — Na občnem zboru dež. uč. dr. se je vnela živahna debata o položaju kranjskega učiteljstva in o bodočem delovanju društva.

— **Umrla** je v soboto gospa Julijana Žitnik, zasebnica v Ljubljani. Pogreb bo danes ob 3. uri popoldne iz mrtnišnice sv. Krištofa na pokopališče k sv. Križu. Naj bo raniki zemljica lahka.

— **Balkanska koračnica** na Ruskem. Kakor so listi že poročali, so na Srbskem in Bolgarskem že več izvodov Balkanske koračnice in se bo igrala v vojaških godbi. Te dni se je mudila v Ljubljani Rusinja Tatjana Ivanovna Durdina, ki ji je Balkanska koračnica tako uga-

jala, da je prosila takoj za prepis not, da jih vzame s seboj v Petrograd, kjer bo »Balkanska koračnica« kmalu znana. Tako bodo igrali to ljubko koračnico po vseh slovenskih zemljah in bo postala gotovo popularna ter bo ostala kot trajen spomin na zmagovalni pohod balkanskih junakov.

— **Pevski zbor »Glasbene Matice«** v Ljubljani priredi običajni plesni venček v soboto 11. januarja 1913 v zgornji veliki dvorani Narodnega doma. Svira slavna godba Slov. Filharmonije.

— **Kinematografi »Ideal«**, Danes zadnji dan krasnega sporeda, ki je dosegel dosedaj najboljši uspeh. Najbolj se odlikuje »Ženska brez srca«. Senzacijska učinkovitost v treh delih. Drugih 7 slik je prve vrste, med temi se najbolj odlikuje vojni film. Balkan v ognju — boji pri Tarabošu in Skadru. Pripravlja se drama »Lov za milijoni«.

Trst.

V boj! Trst je točka, na katero polaga vse Slovenstvo največjo važnost. Ako dobimo Trst v naše roke, kakor je že bil enkrat, tedaj smo rešeni in naše stanje ne bo več takšno, kakor je na primer dandanes. Toda velike boje bomo še imeli poprej, da se nam to posreči, kajti nasprotniki so dandanes še precej močni, dobro so organizirani, in njihova misel je edino le ta, kako, na kakšen način pritisniti na nas, da bi se nas čimprej izpodrinilo iz tega, nekdanj popolnoma slovenskega kraja. Največjo moč v Trstu imajo Italijani. Ampak kakor vse kaže, ta narod precej hitro hira in propada vsled prostitucije itd. Da je to res, to se opazi najbolj pri italijanski mladini, ki precej hitro duševno in telesno hira. Bogve kakšne energije nimajo Italijani — samo vročokrvni in fanatični so. Največ je pripomoglo do tega njihovo glasilo »Il Piccolo«, ki jih lujska proti nam Slovencem, ki jih takorekoč fanatizira. Poleg Italijana pa imamo pred seboj Nemce, ki se skuša uveljaviti v Trstu. Nemcev se nam je treba bati; oni hočejo vse podjarmiti. In res so v Trstu že precej močni na gospodarskem polju. V čevajih rokah pa so največje tovarne, največji zavodi, če ne v nemških. Nastavljeni so tudi na najlepših mestih nemški inženjerji, ravnatelji, uradniki itd. Sedaj se je na pr. začela v raznih tovarnah gonja proti slovi, delavstvu, češ, nemške delavce moramo spraviti v Trst. Seveda bi bil to najhitrejši proces, na ta način bi Nemstvo naraščalo v Trstu. Torej na tihem delajo Nemci. Kapitala imajo v Trstu že precej veliko. Kar naenkrat pa bodo izbruhnili. Nekateri pravijo, da se bodo širili po Trstu veliko prej nemški napisi, kakor pa slovenski. Morda imajo prav. Z eno besedo rečeno, Nemcev se nam je treba bati. Na eni strani imajo Italijane, ki importirajo renjikele, na drugi pa Nemce, ki importirajo delavstvo itd. iz »Reicha«. Tako nas hočejo izpodrinili. Ampak to se ne sme in se ne bo zgodilo, če bomo stali odločno na straži, če bomo koncentrirali vse naše sile in moči proti tem nasprotnikom, našim smrtnim sovražnikom. Na žalost opazimo, da je na naši strani veliko premalo gibanja. Več bi se moralo torej delovati zlasti v gospodarskem oziru. Razpravljajmo, kako končno priti do popolne zmage! Začeti se mora tozadevno razmišljanje. Ampak neka ovira se je pojavila v zadnjem času — črna pošast, izdajica našega naroda, ostudni klerikalizem. Dobro se pripravljajo. Kdor je bil na zadnjem njihovem shodu ta bo znal, da je nevarnost velika. V boj proti vsem tem oviram! tako se mora glasiti naš glas. Tržaški Slovenci! Saj nas je okoli 70 tisoč, ukrenimo vse potrebno, da pridemo do vseh človeških pravic in s tem nemoremo Slovanom v drugih pokrajinah, da se dvignemo z nami vred! To se mora zgoditi. Boj ne sme prej končati, dokler ne dobimo nazaj, kar je bilo enkrat naša last. Nič drugega nečemo, kakor pa imetje, ki nam je bilo ukradeno. In v dosego tega se vendar lahko poslužujemo vseh sredstev. Kako bi bilo to lepo, če bi bila naša ta krasna morska obala! Vse to bi se nam morda ne zdelo tako lepo, če bi ne prebivali tu nekdanji naši pradedje. In to nam ne da miru, ta misel namreč, da se nam je ukradlo, ugrabilo to zemljo. Navdaja naj nas upanje, da bomo tu v kratkem mi gospodarji. V tem upanju bomo dobili ono veliko moč, ki nas bo gnala v boj tako, da ne bomo mogli mirovati poprej, da dosežemo, kar nam gre. Ni lepšega na svetu, kakor boj za pravico.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

KRIZA V MIROVNIH POGAJANJH.

(Za nedeljsko številko prepozno došlo brzojavke.)

London, 29. decembra. Včeraj ob 11. uri popoldne so se sestali delegati balkanske zveze in Turčije k šesti seji. Seji je predsedoval predsednik turške delegacije Rešid paša, ki je predložil turške protipredloge. Delegati balkanske zveze so izjavili, da so turški protipredlogi zanje nesprejemljivi. Nato je bila seja odgodena do ponedeljka ob treh popoldne.

London, 20. decembra. O včerajšnji seji mirovne konference je izdan sledeči uradni komunik: Šesta seja konference se je vršila včeraj pod predsedstvom Rešid paše. Ko so turški delegati predložili svoje protipredloge, so balkanski delegati izjavili, da so protipredlogi nesprejemljivi. Turki so izjavili, da hočejo počakati nove instrukcije, nakar je bila seja zaključena.

London, 29. decembra. Turški delegati so na včerajšnji seji stavili sledeče protipredloge: 1. Vilajet Drinopolje ostane pod direktno upravo turškega cesarstva. 2. Macedonija postane avtonomna kneževina pod turško suvereniteto. Kneza bi izbrali vladarji balkanske zveze, imenovanje pa bi izvršil sultan. Knez mora biti protestant. 4. Albanija dobi avtonomijo pod turško suvereniteto. Na čelu te avtonomne kneževine bi stal knez iz turške cesarske dinastije. Knez

Rez. fond na
K 800.000.